

ПРОФЕСОРУ ІГОРЮ ЦЕПЕНДІ – 60!

У когорті істориків Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника є людина, належністю якої до історичного цеху ми всі дуже пишаємося. Своєю непересічною особистістю і дарованими Богом талантами він укотре довів і продовжує переконливо доводити фундаментальність та універсальність історичної освіти, інколи до кінця непояснювану, а також самої професії історика як ключа до глибокого розуміння життя, світу, людей і суспільства. Майбутній викладач і науковець, справжній академічний лідер із ранніх років формувався живим прикладом своїх батьків – Євгена Карловича та Ярослави Михайлівни, людей надзвичайно інтелігентних і порядних, високої культури, які цього року святкують свій 90-літній ювілей.

Ігор Євгенович Цепенда народився 18 жовтня 1864 р. в м. Івано-Франківську в родині службовців. Під впливом батька, фахового історика з університетським дипломом, після закінчення загальноосвітньої середньої школи № 13 у 1981 р. вступив на історичний факультет Івано-Франківського державного педагогічного інституту імені Василя Стефаника. З перших місяців навчання Ігор Цепенда проявив свої лідерські якості: був відмінником, брав активну участь у громадському житті. Після закінчення з відзнакою 1986 р. історичного факультету розпочав трудову діяльність на посаді вихователя Івано-Франківської школи-інтернату № 1. Після дворічної перерви, спричиненої проходженням строкової військової служби в Збройних силах упродовж 1986–1988 рр., що було в той час обов'язковим для студентів і випускників вишів, працював учителем історії загальноосвітньої школи № 21 м. Івано-Франківська. Протягом 1988–1990 рр. – лаборант, старший лаборант та асистент кафедри історії СРСР та УРСР педінституту.

У 1990–1993 рр. Ігор Євгенович навчався в аспірантурі на кафедрі політичної історії Київського державного педінституту імені М. Горького (нині – Український державний університет, раніше – Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова) та на кафедрі історії України Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. 1993 р. захистив кандидатську дисертацію в Київському державному університеті імені Тараса Шевченка під керівництвом професора В. В. Грабовецького, першого завідувача кафедри історії України Прикарпатського університету, та доктора історичних наук, професора О. В. Кузьмінця на тему “Українська національна освіта в Західній Україні. 1919–1939 рр. (політичний аспект)” за спеціальністю 07.00.01 – історія політичних партій та громадських рухів.

Після успішного захисту Ігор Цепенда повернувся до Прикарпатського університету, де в 1993–1996 рр. працював на посадах асистента, доцента кафедри історії України. Згодом як заступник декана новоствореного юридичного факультету став одним із перших співтворців цього важливого, а тоді принципово нового для університету навчально-наукового підрозділу. Однак на якийсь час він перервав науково-педагогічну діяльність, оскільки на запрошення Міністерства закордонних справ України перейшов на дипломатичну роботу. Очевидно, запрошення було пов'язане з тим, що дипломатичні представництва молодій Українській державі за кордоном потребували якісно нової генерації фахівців, не обтяженої багажем роботи в структурах радянського періоду. Вроджена інтелігентність Ігоря Євгеновича, добре володіння польською мовою, його неймовірна виваженість і вишуканість стали передумовами для успішної дипломатичної кар'єри. Як спеціаліст з історії Польщі, польсько-українських стосунків Ігор Цепенда в 1996 р. перейшов працювати в Посольство України в Республіці Польща у Варшаві, де був спочатку другим, а згодом – першим секретарем. Він доклав чимало зусиль для налагодження добросусідських відносин між двома народами, зокрема через залучення науковців до обговорення болючих проблем історичного минулого.

Якраз у той час, коли Ігор Цепенда працював секретарем Посольства України в Республіці Польща, один зі співавторів статті Ігор Райківський мав із ним зустріч, перебуваючи у Варшаві на VII Східній літній школі Варшавського університету (*Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego*) в липні 1998 р. Пригадую, що він прийшов як секретар посольства, разом з іншими високопосадовцями, на організований керівництвом Східної літньої школи Варшавського університету захід, де побачив мене і ще одного випускника аспірантури, молодого викладача Миколу Ґеника, який також проходив стажування в Польщі. Для нас, молодих викладачів Прикарпатського університету, які не так давно захистили кандидатські дисертації та робили тільки перші кроки на науково-педагогічній ниві, було великою приємністю і навіть несподіванкою, коли перший секретар Посольства України сам підійшов і запросив на спілкування увечері до себе у варшавську квартиру, де проживав. Ми були раді бачитися, і в цьому добре простежується характер і стиль спілкування шановного ювіляра з підлеглими та оточуючими: завжди глибоко інтелігентний, тактовний, людяний, доступний.

Потяг Ігоря Цепенди до наукової діяльності став стимулом для його рішення розпочати написання докторської дисертації. Працюючи на дипломатичній роботі, він знаходив можливість для збору та опрацювання цінних матеріалів з історії українсько-польських відносин 40–50-х рр. ХХ ст. в архівах Польщі. За направленням Міністерства закордонних справ України в 1999 р. поступив у докторантуру Інституту політичних і етнопольських досліджень НАН України. Темою для свого дисертаційного дослідження Ігор Цепенда обрав одну з найбільш складних сторінок взаємин двох сусідніх народів, з огляду на практичні потреби міжнародного порозуміння як основи спільного майбутнього. У період навчання в докторантурі був учасником Міжнародних наукових семінарів “Україна – Польща: важкі питання”.

Після того, як МЗС України відкликала Ігоря Цепенду з докторантури, він знову впродовж 2002–2006 рр. працював на посадах першого секретаря, радника з політичних питань, тимчасового повіреного в справах України Посольства України в Республіці Польща. Як дипломат Ігор Цепенда брав активну участь у заходах щодо польсько-українського примирення та розвитку стратегічного партнерства в рамках євроінтеграції, зокрема в підготовці декларації “Про примирення” з нагоди 60-річчя Волинської трагедії¹.

¹ Кугутяк М., Гурак І. Цепенда Ігор Євгенович. *Інститут історії і політології: 70 років педагогічної, наукової й громадської діяльності* / під ред. професора М. Кугутяка. Івано-Франківськ, 2010. С. 264.

Новий щабель в особистісній реалізації Ігоря Цепенди як потужного менеджера та організатора колективу, без сумніву, пов'язаний із поверненням у вересні 2006 р. до рідної альма-матер, де він був призначений новим ректором Б. К. Остафійчуком на посаду проректора з міжнародного співробітництва. Усвідомлюючи актуальну потребу в підготовці сучасних кадрів у сфері дипломатичних відносин, міжнародної політики, державного управління та місцевого самоврядування, ювіляр відіграв важливу роль у започаткуванні 2007 р. в Прикарпатському університеті підготовки фахівців за новою спеціальністю – “Міжнародні відносини”. Того ж року Ігор Цепенда став професором новоствореної кафедри міжнародних відносин на базі тогочасного Інституту історії і політології (нині – факультет історії, політології і міжнародних відносин).

Результатом багаторічних наукових пошуків Ігоря Цепенди була публікація в Києві 2009 р. ґрунтовної монографії “Українсько-польські відносини 40–50-х років ХХ століття: етнополітичний аналіз” та захист на базі Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені Івана Кураса НАН України дисертації на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук на тему “Українсько-польські етнополітичні відносини 40–50-х років ХХ століття” (спеціальність 23.00.05 – етнополітологія та етнодержавознавство). У 2011 р. йому було присвоєно вчене звання професора кафедри міжнародних відносин. Ігор Цепенда доклав багато зусиль для успішного розвитку нової спеціальності, що стала, по суті, його “дітищем”². Тематика наукових інтересів Ігоря Цепенди як політолога охоплює історію українсько-польських відносин ХХ ст., особливо протистояння між двома народами в період Другої світової війни, депортації українського і польського населення, сучасні двосторонні взаємини України й Польщі, проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції тощо.

З 2012 р. Ігор Цепенда – ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: у лютому був призначений МОН України виконуючим обов'язки ректора, у квітні обраний на цю посаду конференцією трудового колективу вже в першому турі. Ще більш успішними для Ігоря Цепенди були повторні вибори на посаду ректора в травні 2019 р., що засвідчили ефективність його роботи та довіру колективу. За результатами таємного голосування за нього проголосували в університеті майже 86 % виборців. Після завершення каденції з липня 2024 р. – виконуючий обов'язки ректора.

Сміливість у прийнятті рішень і стратегічне мислення дозволили ректору Ігорю Цепенді стати ініціатором і керівником унікальних і перспективних, масштабних проєктів за участю зарубіжних партнерів і, попри вкрай важкі й несприятливі умови російсько-української війни, досягти значних успіхів у їх реалізації. Ідеться, насамперед, про створення Міжнародного центру зустрічей студентської молоді України та Республіки Польща в селі Микуличин Надвірнянського району, а також про відновлення за кошти Євросоюзу найвищої в Україні високогірної обсерваторії на горі Піп Іван, що не має аналогів не лише на теренах України, але й багатьох інших держав. Хочемо виокремити так звані яремчанські зустрічі, які з 2007 р. щороку збирають провідних експертів, науковців, дипломатів, журналістів і політиків для обговорення актуальних проблем минулого і сучасного України та Польщі³.

² Кугутяк М., Сигидин М. Професору Ігореві Євгеновичу Цепенді – 50. *Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис*. 2014. Ч. 25–26. С. 15.

³ Гурак І., Бойчук О. Історик за освітою та дипломат за покликанням, що став успішним менеджером: коротко про Ігоря Цепенду з нагоди 60-літнього ювілею. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. Вип. 18. С. 11.

Ігорю Цепенді вдалося підняти науковий і навчально-педагогічний процес у Прикарпатському університеті на принципово новий рівень, з акцентом на інтернаціоналізацію. З 2012 р. університет значно покращив свої позиції в національних і міжнародних рейтингах. Зокрема, ПНУ посідає першу сходинку серед найкращих вишів Івано-Франківська та Івано-Франківської області, 4-те місце – у рейтингу “Найкращі виші західного регіону України”, 5-те місце – у рейтингу “Найкращі класичні університети України” та в міжнародному “SCImago Institutions Rankings”, 7-му позицію в Консолідованому рейтингу закладів вищої освіти України, 10-ті місця в рейтингу вишів за показниками бази даних Scopus та “Top Universities in Ukraine 2023”, 11-те місце у “ТОП-200 Україна 2023”, 14-те місце в міжнародному рейтингу “Webometrics Ranking of World Universities”⁴. Загалом на сьогодні Прикарпатський університет стабільно входить у десятку кращих університетів України. Характерно, що на базі шести українських і трьох європейських університетів упродовж 2017–2021 рр. було реалізовано грантовий проєкт ЄС “MoPED: Модернізація педагогічної вищої освіти з використання інноваційних інструментів викладання”, у якому бенефіціаром і координатором виступив саме Прикарпатський університет.

Як науковець, автор багатьох десятків праць Ігор Цепенда є лавреатом премій імені академіка Петра Тронька, Дмитра Яворницького, Леся Мартовича, Героя України Михайла Сікорського, національної премії України імені Бориса Патона, почесним доктором зарубіжних закладів вищої освіти. Вагомий внесок ювіляра в розвиток міжнародної співпраці, освіти й науки відмічено такими високими нагородами і відзнаками, як Грамота Верховної Ради України “За заслуги перед Українським народом”, Відзнака Міністра закордонних справ Республіки Польща “Vene Merito”, Нагрудний знак МОН України “За наукові та освітні досягнення”, орден святого великомученика Юрія Переможця, орден Святителя Чудотворця Миколая та хрест і медаль за відродження духовності в Україні, вірність ідеалам добра та значний внесок у суспільне благо, а також низкою інших почесних і пам’ятних відзнак⁵.

Тож академічна спільнота нашого університету щиро вітає Ігоря Євгеновича! Нехай, із Божою поміччю в усьому, найкращими подарунками ювіляру до його чудової дати стануть здійснення його мрій, задумів і планів, мир в Україні та світі, міцне здоров’я, успіхи й щастя його самого та всієї його родини!

Олег Жерноклеєв, Ігор Райківський

⁴ Університет в рейтингах. URL: <https://pnu.edu.ua/universytet-v-rejtynhakh/> (17.11.2024).

⁵ Цепенда Ігор Євгенович. URL: <https://pnu.edu.ua/tsependa-igor/> (16.11.2024); Митрополит Еліфаній: “Нехай ніхто не падає духом”. URL: <https://pnu.edu.ua/blog/2024/10/22/62162/> (17.11.2024).